

Betänkandet: En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk – Slutbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning

Inledning

Spillkråkan – Kvinnor som äger skog har fått tillfälle att yttra sig över betänkandet ”Ett robust regelverk för aktivt skogsbruk, SOU 2025:93. Vi har redan svarat på delbetänkande 1 ”Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk, SOU 2024:91, 2025-05-14. Remissvaret nedan behandlar del 2 av utredningen och tillsammans blir det Spillkråkans svar på slutbetänkandet av 2024 års skogspolitiska utredning.

Som aktiva skogsägare anser vi att regelverket som skall gälla för skogen måste vara tydligt och gälla över lång tid eftersom skogsskötseln kräver långa omloppstider, en omloppstid har ett 80 -120 års perspektiv. Det måste också ta hänsyn till skogen som system och undvika siloperspektiv samt ha klara definitioner så osäkerheter undviks. EU’s arbete med olika förordningar och direktiv som skall skydda miljön är nödvändiga, men inte alltid välanpassade till ett nordeuropeiskt skogsbruk, och måste ta bättre hänsyn till samtliga tre hållbarhetsprinciper, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Sverige har en lång tradition av regelsystem som är verklighetsbaserat, anpassat efter de nationella förutsättningarna och många gånger framtagna i dialog med skogssektorn. Vid anpassning och implementering av EU’s förordningar och direktiv bör denna tradition föras vidare. Detsamma gäller arbetet med Miljökvalitetsmålen som redan från början har den svagheten att vissa mål är mätbara medan de som gäller skogen är vaga vilket också gäller indikatorer, preciseringar och gröna steg, jmf Emmelin¹.

Generellt anser Spillkråkan att utredningen har kommit med klara och väl genomarbetade förslag som minskar brukningsosäkerheterna för skogsägaren. En viktig slutsats i utredningen är att skillnader i tolkningar mellan olika aktörer kan bero på ”confirmation bias” – vår tendens att söka sådan kunskap och sådana data som stödjer vår på förhand givna uppfattning, eller ”cherry picking” att plocka de russin ur kakan som överensstämmer med den uppfattning vi företräder. Den typen av angreppssätt i skogspolitiken måste undvikas eftersom skogsbruk är långsiktigt och kräver såväl praktisk erfarenhet, kontinuerlig forskning som ett långtidsperspektiv för att bedriva ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthålligt skogsbruk.

Spillkråkan vill åter påpeka att inriktningen ”Frihet under ansvar” för den svenska skogspolitiken på det hela taget har fungerat väl och våra medlemmar har använt denna möjlighet att utveckla sitt skogsbruk i olika riktningar efter de skogliga förutsättningarna och sina långsiktiga målsättningar. Spillkråkan anser att svenskt skogsbruk behöver en tydligt definierad och långsiktig äganderätt, en systemsyn på skog och miljövärden och mätbara och tydliga mål för uthålligt skogsbruk. Spillkråkan väljer att nedan lämna specifika synpunkter som direkt berör kvinnor som skogsägare

1. Emmelin. L. 2005. Att synas utan att verka – miljömålen som symbolpolitik? s. 19-43 I: Lundgren, L. Konflikter, samarbete, resultat. Perspektiv på svensk miljöpolitik. Festskrift till Valfrid Paulsson. Cassandra, Brottbby.

Kap 4. Synliggör skogens klimatnytta

I utredningen föreslås att Regeringen ger Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett nytt mått för skogens klimatnytta som inkluderar kollagerförändringar i skog och träprodukter, utsläpp från värdekedjan samt potentiellt undanhållna utsläpp från andra produkter.

Rapporten konstaterar att simuleringar visar på en minskad upptagstakt av våra utsläpp oavsett scenario i den svenska skogen. Det tyder på att det inte är en långsiktig lösning att använda skogen om kompensation och upptag för andra sektors utsläpp.

Skogsägarna i Spillkråkan är medvetna om de många osäkerheter vi står inför i ett klimat i förändring med en ökad risk för biotiska och abiotiska skador. Sammantaget kommer antagligen detta att minska våra skogars förmåga att lagra in kol från våra utsläpp. Vi ser det som ett orimligt stort ansvar som läggs på skogen att den ska kompensera för alla utsläpp. Målen är för högt ställda med tanke på nämnda osäkerheter. Vi anser även att man bör ta hänsyn till en produkts faktiska livslängd när substitutionseffekter beräknas och säkerhetsställa att ingen dubbelräkning i övriga system görs.

Kap. 5 Ny syn på naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn

Utredningen rekommenderar att den svenska naturvårdsmodellen med en kombination av avsatta områden och en generell hänsyn vid alla skogsbruksåtgärder ska bestå och presenterar en rad förslag som berör naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn. **Spillkråkan anser att** förslagen tillsammans med förslagen i delbetänkandet innebär en rättvisare fördelning av kostnaderna för avsättningar och miljöhänsyn mellan skogsägare och stat.

Förslaget i **5.1 Formellt skyddad skog och frivilliga avsättningar** att regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning mellan areal som används för skogsbruk och areal som undantas, skulle klargöra den politiska avvägningen mellan naturvårdsavsättningar och virkesproduktionsmark som idag inte är uttalad, under förutsättning att en sådan målsättning också realiserar i form av medel via budgetprioriteringar. **Dock anser Föreningen Spillkråkan att det är viktigt att fastighetsägarens rätt att fatta beslut om avvägningen på sin fastighet inte ska hotas av den principiella inriktningen**, det vill säga att principen frihet under ansvar fortsätter gälla. Ett variationsrikt skogsbruk på enskilt ägd mark bygger på skogsägarnas rätt och möjlighet att fatta beslut om målen för den egna fastigheten inom givna ramar.

Föreningen Spillkråkan instämmer i utredningens förslag att en ambition avseende skötsel av undantagna områden också bör inkluderas i en sådan målsättning, bland annat eftersom dagens situation, där naturvärden inom avsatta områden riskerar att förstöras på grund av eftersatt skötsel, kan avskräcka skogsägare från att ingå avtal om områdesskydd.

Föreningen Spillkråkan anser att det är av stor vikt att skogsägares frivilliga avsättningar rapporteras som bevarandeinsatser, såsom utredningen föreslår. Det synliggör de arealer som skogsägare avsätter och sköter, som en viktig del av sitt skogsbruk och en betydande andel av Sveriges totala naturvårdsavsättningar.

I **5.2. Miljöhänsyn vid skogliga åtgärder** föreslår utredningen bland annat att Skogsstyrelsen bör prioritera arbetet med att säkerställa en långsiktig, ändamålsenlig och robust metod för att följa upp den hänsyn till miljön som har tagits vid skogliga åtgärder. **För enskilda skogsägare som Föreningen Spillkråkans medlemmar, som kan vara både utförare och**

beställare av skogliga tjänster, är en robust och ändamålsenlig uppföljning nödvändig för att kunna utveckla skogsbruket och alla dess värden över tid. Med en sådan uppföljning skulle också situationer undvikas, där bristen på uppföljning tolkas som avsaknad av förbättringar för olika indikatorer.

Utredningens förslag i **5.3 Skydd för fåglar** innebär ett mer strategiskt och förebyggande arbete för att säkra tillfredsställande nivåer för vilda fåglar inom Sverige och **Föreningen Spillkråkan anser** att de skulle fungera bättre i förhållande till den långsiktiga planering som skogsägare gör för sin fastighet genom skogsbruksplaner med mera. **Föreningen Spillkråkan uppskattar** också att utredningen fastslår att det är statens ansvar att skydda fåglar samt preciserar vilka instrument som bör användas för att ersätta markägare vid inskränkningar i brukanderätten.

Spillkråkan anser att övriga förslag, såsom **regler för upphävande av områdesskydd** och **förslaget om att införa skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog** i förlängningen medför en ökad samhällsnytta.

Kap. 6 Variationsrikt skogsbruk

Spillkråkan konstaterar att det skogsbruk med frihet under ansvar som vi arbetat med sedan 90-talet har resulterat i ökade frivilliga avsättningar samt en ökning av volymen död ved och antalet evighetsträd i våra skogar. Det är en skogspolitik som vi stöder och vill fortsatt ska vara riktlinjer vi kan arbeta med. För att skogsägarna fortsatt ska ha förtroende för staten håller Spillkråkan med utredningen om att vi måste känna tillit till att systemet är långsiktigt och stabilt. Kraven och förväntningarna från staten bör vara tydliga och rimliga samt att det utgår skälig ersättning för intrång för bevarande av livsmiljöer och arter.

Utredningen pekar på hur en ökad variation i brukandet kan både sprida riskerna och öka dem vilket kräver ökad kunskap, mer forskning, ett adaptivt förhållningssätt samt noggrann uppföljning. Om arealerna med alternativa mer oprövade brukningsmetoder ökar bör ett system för tillsyn införas för att säkerställa skogens långsiktiga produktion, återväxt samt hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Det behövs också både rådgivning och långtidsförsök för att utvärdera hyggesfria metoder, nya trädslag samt behovsanpassad gödsling.

Spillkråkan instämmer i att tillsynen vid alternativa brukningsmetoder såsom hyggesfritt, behovsanpassad gödsling, nya trädslag och trädslagsblandningar innebär en utmaning då dessa åtgärder inte har anmälningsplikt. Oavsett vilken brukningsmetod som väljs krävs ju att hänsyn tas till vatten, kulturmiljöer samt skyddsvärda biotoper och därför bör någon form av tillsyn införas för att säkerhetsställa att långsiktig produktion enligt skogsvårdslagen uppnås samt att hänsynen till kultur och naturmiljöer sköts.

Kap. 7 Ökad rådgivning

Vi i Spillkråkan är glada över att utredningen tror på den svenska skogsägarens omdöme och vilja att lära sig mer och att lära sig nytt. Vi i Spillkråkan bygger gärna ökad kunskap och kompetens med bistånd från Skogsstyrelsen. Då hoppas vi kunna bidra ytterligare till ökad avkastning, tillväxt och kolinlagring och detta med fortsatt hänsyn till miljö- och naturvärden, internationella överenskommelser och regelverk. Frihet under ansvar kräver kunskaper. Vi ser fram emot ökad rådgivning och förslag till förbättringsmöjligheter i våra skogar.

Kap. 8 Ökad skogsproduktion

Spillkråkan tror också att det är viktigt att Skogsstyrelsen i enlighet med utredningens förslag följer upp och rapporterar bl.a.

- Areal virkesproduktionsmark.
- Årlig tillväxt totalt och på virkesproduktionsmark
- Årlig föryngringsavverkad areal.
- Tidpunkt, täthet och trädslagsammansättning i etablerad ungskog.
- Återväxtens omfattning och kvalitet. Det avser föryngringsmetoder, plantantal, trädslag, plantmaterial och förädlingsgrad samt hur snabbt föryngringen genomförs. Dessutom vid behov kompletterat med information om markberedning och skyddsdikning.
- Rövningarnas omfattning och kvalitet
- Gallringarnas omfattning och kvalitet.
- Hyggesfritt skogsbruk
- Skogsskadornas omfattning.

Spillkråkan hoppas att om vi har kontinuerlig information om dessa parametrar plus Riksskogstaxeringens uppgifter, så kan beslutsfattare inkl. Riksdagen, ha en god kunskap om hur skogarna mår och har förändrats och kan därför fatta väl underbyggda beslut. Som skogsägare är vi i behov av ett långsiktigt tänkande hos beslutsfattare och långsiktiga spelregler med tanke på de långa omloppstiderna i skogen. Ovanstående blir ett hjälpmedel för att skapa en stabil skogspolitik och därmed robusta skogar.

I Skogsutredningen berörs flera viktiga områden såsom skogsodlingsmaterial, främmande trädarter, god återväxt, skötsel av ungsogar, gödsling, askåterföring, skogsskador, viltskador, problematik runt lägsta tillåtna avverkningsålder och vägunderhåll. Spillkråkan anser precis som utredningen att forskning måste prioriteras inom i princip alla dessa områden av bl a Skogforsk, Skogsskadecentrum och SLU. Detta med tanke på både produktion, försörjningstrygghet, miljö och klimatförändringar.

Spillkråkan anser att flera utmärkta förslag till förändringar i gällande regelverk, lämnas i utredningen. T ex att underrättelsekravet gällande skyddsdikning tas bort och att en förenklad förrättning för skogsbilvägar införs.

Spillkråkan anser, precis som utredningen, att arbetet med att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt bör regleras i författning. Både för att viltet skadar skogen och för att det orsakar många trafikolyckor. Även markägarnas benägenhet att investera i förädlad och högkvalitativt skogsodlingsmaterial minskar om plantorna och de uppväxande träden riskerar att förstöras.

Spillkråkan håller även med om att det kan vara klokt att behålla regelverket om lägsta avverkningsålder och att Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att revidera föreskrifterna om lägsta ålder för föryngringsavverkning i syfte att nivåerna för södra Sverige också ska gälla i norra Sverige samt att utöka föreskrifterna för högre ståndortsindex. Föreskrifter om lägsta ålder för föryngringsavverkning gällande främmande trädslag bör införas.

Spillkråkan håller med utredningen om att vi måste ta hänsyn till rennäringen och fjällnära skog i vårt skogsbruk bl a när det gäller gödsling och plantering av främmande trädslag.

Ett väl fungerande skogsbilvägnät är till gagn för friluftslivet och skapar möjligheter att bekämpa och begränsa skogsbränder. Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samråd

med Trafikverket, Skogforsk och skogsbrukets aktörer, ta fram en standard för byggande av skogsbilvägar. Kompetensen gällande skogsbilvägar bör stärkas i skogssektorn.

Kap 10. Inför evidensbaserat beslutsfattande

Spillkråkan tillstyrker utredningens förslag att "Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets instruktioner kompletteras med en skrivning om att myndigheterna i utförandet av sina respektive uppdrag ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet". Beslut som gäller skogen måste baseras på tillförlitliga och objektiva beslutsunderlag som ger legitimitet hos skogsägare m.fl. aktörer. Vi följer med oro dagens debatt om skogsfrågor där man blandar fakta med ideologiska och känslomässiga argument. Därmed blir den enskilde skogsägaren ofta ansedd som exploatör av skogen och dess ekosystem. Samarbetsgruppen för kvinnor som äger skog, som samlar de sex svenska skogsnätverken för kvinnor och där Spillkråkan ingår, har i sin skrift "Min skog – kvinnor som äger skog berättar" visat att så inte är fallet utan att man bedriver ett uthålligt och varierat skogsbruk baserat på mark- och vegetationsförhållanden. Här har man också visat på den stora variationen i ståndortsegenskaper, förutsättningar och mål för sin verksamhet.

Utredningens problembeskrivning visar på två huvudproblem när det gäller användning av statistisk data 1) ett förvirrande stort antal myndigheter och organisationer ansvarar för sin del av skoglig statistik och 2) myndigheten som ansvarar för genomförandet också ansvarar för utvärderingen. Vad gäller punkt 1) så ansvarar följande organisationer för statistik relaterat till skogen: skogsstyrelsen, SLU, Naturvårdsverket och miljöövervakningens aktörer. Även om grundkravet är evidensbaserad statistik så blir resultatet svåröverskådligt när data av varierande kvalitet från så många aktörer skall analyseras på ett systembaserat sätt.

Spillkråkan anser att det bör finnas en samlad lista på vad som mäts, hur det mäts och varför? Endast på så sätt kan skogsbrukets aktörer förstå skogspolitikens avvägningar och prioriteringar. Utredningen menar att insamlandet av evidens måste följa principer som minimerar risker för att slump, systematiska fel eller att subjektiva värderingar påverkar slutsatserna. Dessa principer måste vara tillgängliga för markägaren och relateras till listan ovan. Vi anser också att det inte behövs en ny fristående myndighet utan att förslaget att "stärka Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets organisationer med en fristående enhet/avdelning som ansvarar för att samla data, göra uppföljningar, statistiska beräkningar och analys" är bra. Spillkråkan har god erfarenhet av hur Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket samarbetat och utformat konsultationer med skogliga intressenter vad gäller genomförande av EU's förordningar. Detta tillvägagångssätt inger förtroende och visar att myndigheterna tillsammans kan stå för en evidensbaserad analys.

Kap. 11 Ett tydligare Sverige i EU

Föreningen Spillkråkan anser att förslagen i kapitel 11 Ett tydligare Sverige i EU om att stärka både förarbetena till EU-lagstiftning och genomförande-processen innebär åtgärder för att mer framgångsrikt driva de frågor som är viktiga för Sverige samt att anpassa lagstiftningen till nationella förutsättningar. Hela kapitlet är också en pedagogisk sammanställning över EU:s arbetsprocesser och vilken lagstiftning som påverkar skogsbruket i Sverige.

Förslaget i kapitel 11.2 Utvecklad rapportering till EU om ökad politisk styrning av rapporteringen refererar till en ökad likvärdighet med övriga europeiska grannar. Såsom

förslaget är formulerat **befarar Föreningen Spillkråkan** att det finns en risk för att rapporteringen kan bli inkonsekvent över tid, ifall mätmetoderna och rapporteringen ändras med jämna mellanrum baserat på politiska övervägningar. Det skulle i sin tur kunna leda till vilseledande slutsatser både i rapporteringen till allmänheten och till skogsägarna som grupp.

Kap 12 Tydligare miljö kvalitetsmål

Flertalet privata skogsägare har stort engagemang för miljöfrågor och sköter sin skog så att naturvärden bevaras. Redan under perioden berörda av 1979 års skogsvårdslag, där hög och varaktig virkesproduktion var huvudmålet och miljöaspekter helt sekundära, visade en undersökning från södra Sverige att 35% av skogsägarna hade som skötsel mål att produktion och naturvårdshänsyn skulle balanseras lika eller att naturvårdshänsyn var överordnat mål². Idag ställs motstridiga krav på skogsägaren och skogarna för att bidra till privat och lokal ekonomi, bevara biodiversitet, ökad kolinlagring, leverera bioenergi, bidra till en biobaserad ekonomi, vattenhushållning, gynna rekreation och turism, mm. Hur dessa motstridiga krav skall relateras till, och prioriteras gentemot, miljö kvalitetsmålen är i hög grad oklart, se svar för Kap 5. Miljö kvalitetsmålen och dess indikatorer har sedan sin tillkomst lidit att de består av två typer av mål. Emmelin^{1,3} skiljer mellan vad som kan betraktas som ”vetenskapliga” eller föroreningsrelaterade mål och de som är mera uttalat ideologiska/utopiska. Exempel på miljö mål med vetenskaplig bas är sådana som avser att hålla föroreningar inom den naturliga variationen eller inom identifierade kritiska belastningsgränser för ekosystem. Exempel på ideologiska mål finns bl.a bland de som berör skogen och skogsbruket, dvs de miljö kvalitetsmål som utredningen behandlar: Levande skogar, ett rikt växt- och djurliv och Begränsad klimatpåverkan men också för Ett rikt odlingslandskap, Bara naturlig försurning, Myllrande våtmarker och Ingen övergödning. Utredningen anger i kap 12.5.1 att miljö kvalitetsmålen som påverkar skogen och skogsbruket idag inte är mätbara.

Spillkråkan anser att utredningens förslag i Kap 12.3.1. att förtydliga miljö kvalitetsmålet Levande skogar är bra men att förslaget till förtydligande går inte tillräckligt långt. Det föreslagna tillägget ”Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att andra mål för hållbar utveckling inte äventyras” pekar mot en helhetssyn på skogen som ekosystem men anger inte hur och när målet skall nås eller hur processen fram till målet ser ut. Målet låter sig inte i strikt mening vetenskapligt definieras, saknar etappmål och tidsangivelser. Därför blir frågan hur målet operationaliseras i hög grad tids-, individ- och värderingsberoende, vilket skapar osäkerhet för skogsägaren.

För en hög grad av legitimitet hos skogsägaren krävs också att indikatorer och preciseringarna i miljö målet Levande skogar är tydliga och mätbara. Av de nio preciseringarna är t.ex preciseringen för skogsmarkens egenskaper och processer bara angivet som att de skall ”bibehållas”. **Spillkråkan anser** att det är av central betydelse för långsiktig uthållighet att man utarbeta en mätbar precisering utifrån att markprocesserna kan ändras över tid⁴ och att klimatförändringarna sannolikt påverkar dessa irreversibelt. Markprocesserna är fundamentala för skogsbeståndets tillväxt och utveckling samt för den biologiska mångfalden.

2. Stjernquist, P. 1997. Skogen och brukarna – skogens behandling i enskilt skogsbruk. Bokbox Förlag, Lund. ISBN 91-86980-22-X.

3. Emmelin, L. & Lerman, P. 2004. Miljöregler - hinder i utvecklingen för god miljö? Blekinge Tekniska Högskola, Forskningsrapport 2004:9. Kap 1,2,3,9 och 10. <http://www.bth.se/fou/forskinfor/nsf/alfs/8adc6c045121dd87c1256f41005ebe7b>

4. Tamm, O. Om brunjorden i Sverige. Svenska skogsvårdsföreningens Tidskrift 28:1-20

I detta perspektiv **anser Spillkråkan** också att indikatorn ”Skogsbrukets försurande påverkan” måste kvarstå. Indikatorn bör inte, som anges i utredningen, enbart mäta grottuttagets storlek utan också effekten av artsammansättningen i beståndet, kvarstående kvävenedfall i södra Sverige och klimatförändringarnas påverkan på markprocesserna⁵. I Naturvårds-verkets rapport ”Bara naturlig försurning”⁶ framhålls att skogsbruket i framtiden kommer att ha ökad betydelse för markförsurningen, framför allt eftersom man förväntas öka uttag av bioenergi ur skogen⁷. En ökad kvävegödsling som en metod att öka tillväxten och därmed kolinbindningen bidrar också till markförsurningen. ”Humuslagrets tjocklek” är också en tveksam indikator för Levande skogar. Humuslagret är inte statiskt utan det är omsättningstiden som är viktig för näringstillgången. Ett tjockt humuslager i kall och fuktig miljö ger sannolikt låg tillgång till näringsämnen. Ett förändrat klimat, i form av ökad temperatur och förändrad vattentillgång, påverkar sannolikt nedbrytningsprocesserna och humuslagrets omsättning och tjocklek.

Vissa av Indikatorerna för Grön infrastruktur innehåller stora osäkerheter som för skogsägaren försvårar planeringen av det framtida skogsbruket. Det gäller t.ex. definieringen av ”Gammal skog” där EU’s definition av ”old-growth forest” skiljer sig från den svenska definitionen som bara innehåller en åldersgräns för träd, 120/140 år. Definieringsskillnader och översättningsfel får inte förekomma och gränsen måste ta hänsyn till olika skogstypers åldersdynamik.

Den privata skogsägaren bidrar gärna till miljön men eftersom skogsbruk är landbaserat straffas de hårt av att forskningen ännu inte har kommit fram till ett enhälligt resultat om vads som krävs för bevarande av den biologiska mångfalden. I miljökvalitetsmålen finns t.ex. skrivningar om att kantzoner skall lämnas vid vattendrag eller att skogen skall förvaltas/skötas så att naturvärdena ökar. I det första fallet finns ingen bestämd gräns om hur stor kantzon som skall lämnas orörd vid avverkning för den biologiska mångfalden. Gustafsson m. fl.⁸ anger t.ex. att 10m är för lite, 30m kan vara ett alternativ. Frågan är vilken typ av vatten det gäller och hur stor kantzonen skall vara. I det andra fallet är frågan vem som skall sköta naturvärdena. I båda fallen är det markägaren som får bära kostnaden för ”the common good”. I de fall skogen är certifierad avsätts redan en viss procent skogsmark för biologisk mångfald. I miljökvalitetsmålen, liksom i den allmänna debatten, finns ett stort antal liknande krav som förutsätter att markägaren skall avstå mark, eller sköta skogen för allmän nytta på ett sätt som bestämts uppifrån utan egentlig kompensation. Det saknas i dag analyser av den samlade effekten av dylika avstående vilket gör det svårt för skogsägaren att planera driften av och investeringar i sitt företag. Inte heller har man analyserat scenarier för ytterligare framtida krav på ett uthålligt skogsbruk.

Spillkråkan anser att man krävs ett bättre helhetsgrepp liksom en systemsyn på alla förslag på avsättning av mark och behov av skötsel för att de privata skogsfastigheterna skall fortsätta att vara bärkraftiga i framtiden och att markägaren görs delaktig och har tillgång till analysen. Med tanke på de skilda förutsättningarna för svenskt skogsbruk bör analysen sannolikt vara på regional nivå.

5. Sverdrup, H., Hagen-Thorn, A., Holmqvist, J., Wallman, P., Warfvinge, P., Walse, C., Alveteg, M. 2003. *Biochemical processes and mechanisms*. In Sverdrup, H. & Stjernquist, I. (Eds.) *Developing principles and Models for Sustainable Forestry in Sweden*. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht, NL

6. Bara naturlig försurning. 2022. *Fördjupad utvärdering av miljömålen*. Naturvårdsverket rapport 7069

7. Akselsson, C.; Kronnäs, V.; Stadlinger, N.; Zanchi, G.; Belyazid, S.; Karlsson, P.E.; Hellsten, S.; Karlsson, G.P.. *A Combined Measurement and Modelling Approach to Assess the Sustainability of Whole-Tree Harvesting—A Swedish Case Study*. *Sustainability* 2021, 13, 2395)

8. Gustafsson, L., Weslien, J., Hannertz, M., Aldentun, Y. 2016. *Naturhänsyn vid avverkning – en syntes av forskning från Norden och Baltikum*

Spillkråkan anser också att utredningens förslag att skilja ut på kulturmiljövärden i preciseringen om natur- och kulturmiljövärden är bra. På så sätt kan markägaren fokusera på att bevara befintliga kulturmiljövärden.

Spillkråkan anser att, precis som utredningen föreslår, tydligt skriva in i miljömålet Levande skogar att hållbarhetens alla dimensioner ska beaktas för att få en helhetssyn på skogsägarens framtida förutsättningar att bedriva skogsbruk. Utredaren anser dock att ”Några mål kring de ekonomiska aspekterna anser jag inte behöver tillföras systemet i dagsläget, men det kan övervägas i framtiden”. För att få en balanserad analys, där även skogsägarens försörjningsmöjligheter ingår, bör uthållighet definieras i enlighet med samtliga sina dimensioner

Endast Begränsad klimatpåverkan med sin grund i Parisavtalet är övergripande mätbart men beskrivningen om hur målet skall nås är otydliga. Hur de kan operationaliseras på fastighetsnivå är oklart samtidigt som det vetenskapliga kunskapsläget inte är entydigt vad gäller effekten av olika skogliga åtgärder för att öka kolinlagring i mark, skog eller produkter. Resultaten från internationell forskning visar på olika systemavgränsningar som därför inte går att jämföra⁹. En helhetsanalys av gammal orörd skog visar på liten kolinlagring eller tom kolavgivning om inte kväve tillförs¹⁰ medan skötta boreala skogar lagrar in avsevärt med kol^{11,12}

Utredningens genomgång av miljö kvalitetsmålen och dess påverkan på skogsbruket är gedigen och intressant samt illustrerar hur man har haft ett silo-perspektiv på målen och hur man skall nå dessa samt hur målen kan bidra till uppfyllandet av EU direktiv och förordningar, gällande framför allt skogsbruket. För den privata skogsägaren är det en oroande genomgång eftersom en analys saknas vad gäller avvägningarna mellan miljömålen och skogsägarens möjlighet att bedriva skogsbruk i framtiden med bibehållen ekonomi. Det visar att man behöver arbeta från ett sammanhållet hållbarhetsperspektiv och skapa mätbara indikatorer och preciseringar för förvaltningens effektivitet och kvalitet samt utveckla större gräsrotskontakt och lokal samordning.

I dagsläget ställs många, bitvis motstridiga, krav på skogsbruket, t.ex. ekonomi, sysselsättning, allmän naturvård, återvätning, kolsänka, biodiversitet, rekreation, turism etc. Vi vill kraftigt framföra att var för sig till synes välmotiverad och till sin konsekvens synbart marginell påverkan av olika inskränkningar på det småskaliga skogsbruket kumulativt kan komma att få mycket allvarliga konsekvenser för en enskild fastighet eller regional sysselsättning och ekonomi. Det finns en påtaglig risk att sociala och ekonomiska aspekter försummas i relation till andra intressen. Det finns internationella erfarenheter som visar att miljöinskränkningar utan en helhetssyn på landsbygden leder till nedläggning av jord. Och skogsbruksbruksföretag som i sin tur påverkar samhällsfunktioner som t.ex. service och infrastruktur¹³.

9. Hannerz, M., Arnesson Ceder, L., Eriksson, A. & Lundmark, T. Skogen och klimatet - vad säger forskningen? Rapport Skog 2024:1. Ver. 2. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå. 56 sidor. DOI: <https://doi.org/10.54612/a.5tsq9vkb4t>

10. Gundersen, P., Emil E. Thybring, E.E., Nord-Larsen, T., Vesterdal, L., Nadelhoffer, K.J., Johannsen, V.K. 2021. Old-growth forest carbon sinks overestimated. Nature, vol 591. <https://doi.org/10.1038/s41586-021-03266-z>

11. Högberg m.fl 2021. Sustainable boreal forest management – challenges and opportunities for climate change mitigation. Skogsstyrelsen. Report 2021/11

12. Kauppi, P.E., Stål, G., Arnesson-Ceder, L., Hallberg Sramek, I., Hoen, H.F., Svensson, A., Wernick, I.K., Högberg, P., Lundmark, T. 2022. Managing existing forests can mitigate climate change. Forest Ecology and Management 513, 120186.

13. Stewart, R. 2025. Middleland- Dispatches from the border. Jonathan Cape, London

Utmärkande för det enskilda småskaliga skogsbruket i Norden är att de har varit tillräckligt stora för att försörja en familj, eller ge ett väsentligt försörjningstillskott, på landsbygden. Förhållandet i Europa är i stort det motsatta. Weiss m.fl.¹⁴ beskriver att 90% av de privata skogsfastigheterna i Europa är mindre än 10ha (inte ekonomiskt bärkraftiga) och han menar också att skogsägarna där i stort saknar kunskap och intresse för skogsbruk. Det finns en stor fara att ett Europeiskt perspektiv på skogens privat- och regionalekonomiska betydelse, skogsägarens intresse och kompetens importerar i regleringen av det svenska skogsbruket via ett Europeiskt regelverk. Det är av synnerlig betydelse att svenska myndigheter kraftfullt bevakar och försvarar skogssektorns intressen utifrån ett svenskt hållbarhetsperspektiv.

Spillkråkan anser därför att man, som en fortsättning av skogsutredningen, bör tillsätta en ny utredning som gör en helhetsanalys av miljökvalitetsmålen och andra potentiellt inskränkande kravs sammanlagda effekt på skogsbruket på fastighetsnivå samt scenarier för hur man i framtiden kan bedriva skogsbruk samtidigt som åtgärder för att gynna kolinlagring, biodiversitet och markprocesser. Denna utredning bör göras av skogsstyrelsen och naturvårdsverket tillsammans eftersom analysen måste vara evidensbaserad och utgå från beprövad erfarenhet.

Med Vänlig Hälsning

Viktoria Byback
Spillkråkan – Föreningen för Kvinnor som äger skog
Ordförande

Haidi Andersson
Gabrielle Barnekow
Kerstin Dagnäs
Ingrid Stjernquist
Spillkråkan – Föreningen för Kvinnor som äger skog
Skogsnäringsgruppen

14. Weiss, G., Wolfslehner, B., Zivojinovic, I. 2021 *Who owns the forests and how are they managed*